

Sygn. akt VII U 1307/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Kozłowska-Czabańska

Protokolant: protokolant sądowy Marcin Kamionowski

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 listopada 2014 r. w W.

sprawy H. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o świadczenie przedemerytalne

na skutek odwołania H. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 8 maja 2014 r., znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje H. C. prawo do ustawowych odsetek za okres od dnia 1 marca 2012 r. do dnia

16 kwietnia 2014 r.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., w dniu 8 maja 2014r., wydał decyzję znak: (...), którą przyznał H. C. prawo do świadczenia przedemerytalnego oraz wypłacił odsetki za okres od 17 kwietnia 2014r. do 16 maja 2014r. (k.143 akt ubezpieczeniowych – dalej au.)

Wnioskodawczyni H. C., w dniu 18 czerwca 2014r., złożyła odwołanie od w/w decyzji organu rentowego i wniosła o zasądzenie odsetek od przyznanego świadczenia przedemerytalnego za okres od 1 marca 2012r. do 16 kwietnia 2014r. (k.2-4 akt sądowych – dalej as.). W toku sprawy ubezpieczona sprecyzowała, że domaga się odsetek od daty przyznania jej świadczenia przedemerytalnego przez Sąd, jak też podniosła, iż w dniu złożenia wniosku o świadczenie przedemerytalne w 2012r. dołączyła wszystkie dokumenty i w trakcie postępowań odwoławczych związanych z prawem do świadczenia przedemerytalnego nie składała nowych dokumentów (k.79 as.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., w odpowiedzi na odwołanie z dnia 4 lipca 2014r., wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c..

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, że w myśl przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 1440) – (art.118 ust.1) organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy

w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Przy czym w myśl art.118 ust.1a ustawy – w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Organ rentowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie ubezpieczona w dniu 9 marca 2012r. złożyła wniosek o ustalenie prawa do świadczenia przedemerytalnego. Organ rentowy decyzją z dnia 4 maja 2012r., znak: (...) -SP. (...) odmówił ubezpieczonej prawa do świadczenia przedemerytalnego. Ubezpieczona odwołała się od powyższej decyzji. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 21 listopada 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 1 marca 2012r.. Organ rentowy od tego wyroku wniósł apelację, którą po jej rozpoznaniu wyrokiem z dnia 17 marca 2014r. oddalił Sąd Apelacyjny w Warszawie. W związku z tym decyzją z dnia 8 maja 2014r., znak: (...) organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 1 marca 2012r. i dokonał wypłaty odsetek za opóźnienie w przyznaniu i wypłacie świadczenia za okres od 17 kwietnia 2014r. do 16 maja 2014r.. Dodatkowo organ rentowy podniósł, że organ odwoławczy nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (k.7 as.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona H. C. w dniu 9 marca 2013r. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z wnioskiem o prawo do świadczenia przedemerytalnego (k.1-2 au.). Do wniosku dołączyła kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych oraz świadectwa pracy i zaświadczenia, jak też w dniu 12 marca 2012r. uzupełniła wniosek o dodatkowe dokumenty (k.3-21 au.).

Decyzją z dnia 4 maja 2012r., znak: (...) -SP. (...) organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonej prawa do świadczenia przedemerytalnego (k.42 au.).

Od tej decyzji ubezpieczona złożyła odwołanie inicjując postępowanie przed Sądem Okręgowym Warszawa-Praga w Warszawie pod sygn. akt VII U 1145/12. Wyrokiem z dnia 21 listopada 2012r. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 4 maja 2012r., znak: (...) -SP. (...) i przyznał H. C. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 1 marca 2012r. (k.31 as. – sprawy pod sygn. akt VII U 1145/12).

Od wyroku z dnia 21 listopada 2012r. apelację, w dniu 7 stycznia 2013r., wniósł organ rentowy i w związku z tym sprawa została rozpoznana przez Sąd Apelacyjny w Warszawie (pod sygn. akt III AUa 363/13), który wyrokiem z dnia 29 stycznia 2014r. oddalił apelację ZUS (k.45-47,66 as. – sprawy pod sygn. akt VII U 1145/12).

W dniu 8 maja 2014r. organ rentowy (wykonując Wyrok z dnia 21 listopada 2012r.) wydał decyzję, znak: (...), którą przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia przedemerytalnego od 1 marca 2012r. oraz przyznał odsetki za okres od 17 kwietnia 2014r. do 16 maja 2014r. (k.143 au.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego w postaci akt rentowych, dokumentów złożonych do akt sprawy oraz akt sprawy pod sygn. VII U 1145/12. Sąd uwzględnił przy tym znajdujący się w aktach rentowych odpis wyroku i uzasadnienia Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 21 listopada 2012r. (sygn. akt VII U 1145/12) odpis wyroku i uzasadnienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2014r. (sygn. akt III AUa 363/13). Dowody w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniają. Jednocześnie jako naczelny w sprawie Sąd uznał materiał dowodowy w postaci akt rentowych. Sąd jest zdania, że materiał dowodowy cechuje się wysokim walorem dowodowym, pozwalającym na obiektywną ocenę faktycznych spornych okoliczności sprawy. Przy tym strony postępowania nie zgłaszały żadnych zastrzeżeń co do

materiału dowodowego. W tym stanie rzeczy Sąd uznał zgromadzony materiał za bezsporny i wystarczający do wydania orzeczenia.

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej H. C. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 8 maja 2014r., znak: (...) jest zasadne i podlega uwzględnieniu.

Sąd jest zdania, że dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie kluczowa jest regulacja art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 205 poz.1585 j.t. ze zm.- aktualnie Dz. U. z 2013r., poz.1442 j.t., dalej: ustawa systemowa). W ust. 1 tego przepisu wskazano bowiem, iż - jeżeli Zakład (Ubezpieczeń Społecznych) - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Odpowiedzialność ZUS za opóźnienia kształtuje się zatem na zasadzie winy i jest ona wyłączona w każdym przypadku, gdy przyczyna opóźnienia powstała niezależnie od zachowania ZUS (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02, OSNP z 2004 r., z. 5, poz. 89). Regulacja ta, z uwagi na swoje usytuowanie w systemie prawa ubezpieczeń społecznych, ma zastosowanie do wszystkich świadczeń wypłacanych przez ZUS, o ile nie wyłączają jej przepisy szczególne.

Natomiast, w myśl art.118 ust. 1 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz.1440 j.t.) - organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Powyższe przepisy w sposób szczególny regulują odpowiedzialność organu rentowego w zakresie odsetek w sytuacji nieterminowego ustalenia i wypłacenia przez organ należnego wnioskodawcy świadczenia. Stwierdzić należy, iż z zestawienia obu wyżej przywołanych przepisów (art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz art. 85 ust. 1 ustawy systemowej) wynika, iż:

1. na organie spoczywa obowiązek pełnego wyjaśnienia okoliczności koniecznych dla przyznania prawa oraz ustalenia jego wysokości w szczególności na podstawie przedłożonych przez wnioskującego dokumentach;
2. w razie niemożności ustalenia spornych kwestii wyjaśnienie może nastąpić przed organem odwoławczym;
3. nie każde wyjaśnienie przez organ odwoławczy okoliczności spornych, a jedynie tych niezawinionych przez organ rentowy – zwolni ten organ od odpowiedzialności za nie wydanie decyzji po postępowaniu wyjaśniającym przed samym organem rentowym.

W ocenie Sądu, jeżeli dane okoliczności stały się sporne na skutek bezpodstawnego ich zakwestionowania przez organ, będzie on wówczas zobowiązany do wypłaty odsetek za nieterminowość – na skutek doprowadzenia do konieczności odwołania się od błędnej decyzji organu rentowego.

Jak przyjmuje judykatura, zawarte w art. 85 ust. 1 u.s.u.s. określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 1224/12). Odsetki nie są odrębnym świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniem akcesoryjnym, które w wypadku zaistnienia określonych w ustawie warunków powinno być przyznane i wypłacone przez organ rentowy bez wniosku ubezpieczonego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 grudnia 2012 r., III AUa 1008/12). Konieczną przesłanką ustalenia odpowiedzialności organu ubezpieczeniowego jest naruszenie

przez ten organ przepisów prawa materialnego, określającego przesłanki nabycia świadczenia oraz stwierdzenie tego naruszenia prawomocnym wyrokiem sądu, zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym sporne świadczenie. Celem postępowania toczącego się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego jest zweryfikowanie ustaleń poczynionych przy jej wydaniu. Weryfikacja ta choć nie musi wiązać się z przeprowadzaniem nowych dowodów, często jest także wynikiem przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego, którego wynik de facto decyduje o sposobie rozstrzygnięcia sprawy. Sąd może także wydać wyrok opierając się wyłącznie na dowodach, którymi dysponował organ rentowy. Nieuzasadnionym wówczas byłoby przyjęcie, iż okoliczności konieczne do wydania decyzji zostały wyjaśnione dopiero w postępowaniu sądowym, albowiem istniały one już w czasie jej wydania. Nie zostały jednak prawidłowo ocenione na skutek niedostatecznego ich rozeznania przez organ rentowy z przyczyn od niego zależnych.

Stanowisko judykatury wskazuje również precyzyjnie kierunek interpretacji powyższych przepisów. Organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UK 345/09). Jeżeli bowiem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2010 r., III UK 20/10). Wykładnia systemowa art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz.353 ze zm.) prowadzi do wniosku, że na potrzeby ustalenia odpowiedzialności organu rentowego z tytułu opóźnienia w ustaleniu lub wypłacie świadczeń, sens wyrażonej w tym przepisie normy prawnej jest następujący: "za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności odpowiedzialności nie ponosi organ rentowy". Omawiany przepis może zatem dotyczyć wyłącznie takiej sytuacji, w której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, dopiero w postępowaniu sądowym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody, z których strona mogła skorzystać już w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2006 r., III AUa 1126/05).

W stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się - poza określeniem wysokości odsetek - do przepisów prawa cywilnego. Zawarte w art. 85 ust. 1 u.s.u.s. określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno nie wydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. Odsetki należą się za czas opóźnienia, tj. poczynając od dnia wymagalności długu, a kończąc na dniu jego zapłaty. Na ten zamknięty okres składają się poszczególne dni opóźnienia, a należność z tytułu odsetek narasta sukcesywnie, podwyższa się bowiem z każdym dniem o stosowną kwotę pieniężną. W prawie ubezpieczeń społecznych dniem zapłaty jest dzień określony w § 2 ust. 6 rozporządzenia z dnia 01 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999 r. nr 12 poz. 104 ze zm., dalej: rozporządzenie), tj. dzień przekazania należności na pocztę lub do banku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2011 r., II UK 22/11).

Opierając się na powyższych rozważaniach Sąd jest zdania, że decyzja z dnia 8 maja 2014r., którą organ rentowy wypłacił ubezpieczonej odsetki wyłącznie za okres od dnia 17 kwietnia 2014r. do 16 maja 2014r. jest w tym zakresie nieprawidłowa.

Zwrócić uwagę należy, iż Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w wyroku z dnia 21 listopada 2012r. wprawdzie nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w wypłacie świadczenia emerytalnego, jednak okoliczność ta nie ma znaczenia dla ustalenia prawa ubezpieczonej do odsetek. Zgodnie z aprobowanym przez tutejszy Sąd stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w Uchwale z dnia 24 marca 2011r. (sygn. I UZP 2/11), **brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.**

Przechodząc natomiast do kwestii związanej z odpowiedzialnością organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu świadczenia przedemerytalnego to bezspornym jest, że zaistniałe opóźnienie było wynikiem sporu co do prawidłowej wykładni i interpretacji przepisów prawa, za które odpowiedzialność ponosi organ rentowy, albowiem wyrok z dnia 21 listopada 2012r. wydany w sprawie pod sygn. akt VII U 1145/12 stanowił jedynie potwierdzenie ugruntowanej linii orzeczniczej w tej kategorii spraw. Sąd zważył, iż jak trafnie podniósł to Sąd Apelacyjny w Katowicach, w wyroku z dnia 29 listopada 2012r. (sygn. akt III AUa 110/12) – „Jeżeli organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu...”. Zbieżne stanowisko w tej materii wyraził również Sąd Apelacyjny w Krakowie (w wyroku z dnia 23 października 2013r., sygn. akt III AUa 425/13) oraz Sąd Apelacyjny w Szczecinie (w wyroku z dnia 17 stycznia 2013r., sygn. akt III AUa 638/12), które w stwierdziły, że - **Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.**

W ocenie Sądu organ rentowy mógł wydać prawidłową decyzję przyznającą ubezpieczonej prawo do świadczenia przedemerytalnego ze skutkiem od dnia 1 marca 2012r.. Natomiast wydanie przez ZUS w dniu 4 maja 2012r. decyzji odmownej spowodowane było wyłącznie odmienną i niezasadną interpretacją przepisów. Z tych powodów Sąd uznał, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia emerytalnego jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, a tym samym ubezpieczonej przysługuje prawo do odsetek za okres od dnia 1 marca 2012r. do dnia 16 kwietnia 2014r.

Z tych właśnie przyczyn, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

WU